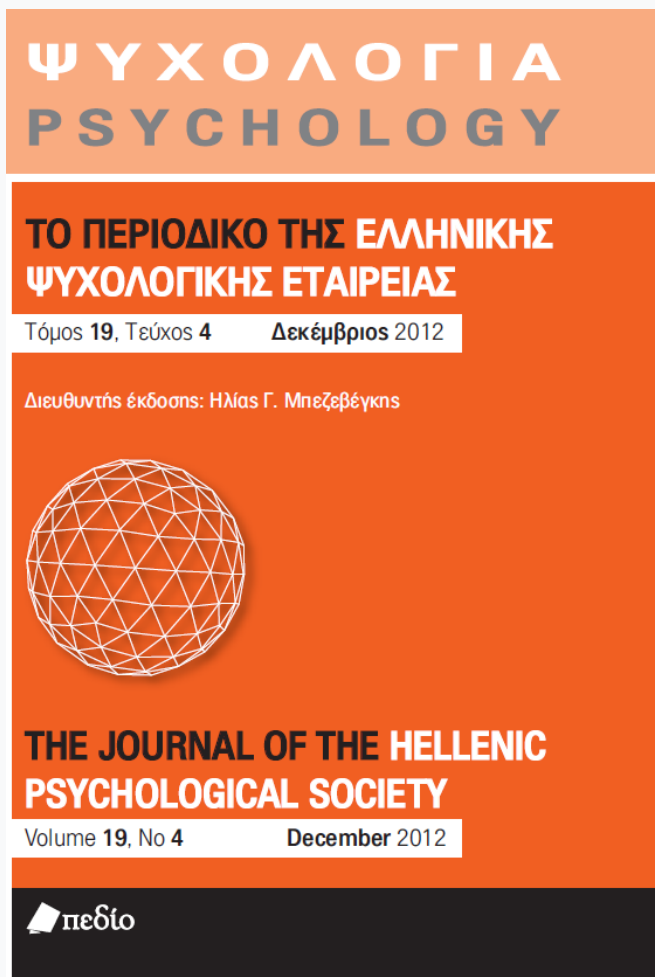

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 19, No 4 (2012)

Trauma associated with AIDS: Approaches of the personal, social and political meanings posed by the spreading of the HIV infection in the gay community

Ελένη Καραγεωργίου

doi: [10.12681/psy_hps.23698](https://doi.org/10.12681/psy_hps.23698)

Copyright © 2020, Ελένη Καραγεωργίου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Καραγεωργίου Ε. (2020). Trauma associated with AIDS: Approaches of the personal, social and political meanings posed by the spreading of the HIV infection in the gay community. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 19(4), 434–444. https://doi.org/10.12681/psy_hps.23698

Το «τραύμα» του AIDS: προσεγγίσεις του προσωπικού, κοινωνικού και πολιτικού νοήματος που ενέχει η διάδοση του ιού HIV στην κοινότητα των ομοφυλόφιλων ανδρών

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ¹

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν άρθρο εξετάζει ψυχολογικές θεωρίες και έρευνες, καθώς και ανθρωπολογικές αναλύσεις γύρω από τη διάδοση του ιού HIV και της νόσου του AIDS στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, με στόχο τη διερεύνηση των συνδέσεων που ανακύπτουν μεταξύ των κοινωνικών και πολιτισμικών σημασιών και των προσωπικών νοημάτων με τα οποία είναι φορτισμένη η νόσος του AIDS. Επιδιώκει δε, να φωτίσει πώς αυτές οι σημασίες και τα νοήματα επηρεάζουν τον τρόπο που βιώνεται η διάγνωση και εμπειρία του AIDS από το άτομο. Χρησιμοποιείται η κονστρουξιονιστική και φαινομενολογική προσέγγιση προκειμένου να συζητηθεί ο αντίκτυπος της διάγνωσης, ως ένα τραυματικό γεγονός που στιγματίζει την προσωπική ταυτότητα και πυροδοτεί τη διαδικασία αναπροσδιορισμού της θέσης του ατόμου αλλά και μιας συγκεκριμένης ομάδας πληθυσμού, των ομοφυλόφιλων αντρών, στον κόσμο. Απέναντι στην κυρίαρχη τάση ενδοβολής του στίγματος και αποδοχής της αντίληψης της νόσου ως τιμωρίας, που συντηρεί το φόβο, τη σιωπή και την καταπίεση της διαφορετικότητας προβάλλεται ένας πολιτικός λόγος που αρχίζει να αναπτύσσεται διεθνώς και αντιλαμβάνεται το τραύμα ως καταλύτη για την ενδυνάμωση των θυμάτων.

Λέξεις-κλειδιά: AIDS, HIV, Κοινότητα ομοφυλόφιλων αντρών, Τραύμα, Στίγμα, Ενδυνάμωση.

1. Εισαγωγή

Δεδομένου του γεγονότος ότι περνάνε αρκετά χρόνια από τη στιγμή της μόλυνσης από τον ιό HIV μέχρι την έναρξη των πρώτων συμπτωμάτων, οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι άντρες που έχουν μολυνθεί από τον ιό είναι στην πραγματικότητα ασυμπτωματικοί. Ωστόσο, από τη στιγμή που θα λάβουν τη διάγνωση υποβάλλονται σε μια διαδικασία

στιγματισμού και περιθωριοποίησης (Lawson, Gardezi, Calzavara, Husbands, Myers & Tharao, 2006. Parker & Aggleton, 2002), αλλά και πολύ περισσότερο σε μια διαδικασία προσωπικής διαχείρισης αυτής της πληροφορίας και της κρίσης που σηματοδοτεί στα διαφορετικά πεδία της προσωπικής και κοινωνικής τους ζωής (Anderson, 2002. Alonzo & Reynolds, 1995). Η αρρώστια επομένως, αν και δεν βιώνεται απτά, σωματικά, για πολύ και

1. Διεύθυνση: Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Κλινικής και Κοινωνικής Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ξενοφώντος 6, 81100 Μυτιλήνη. Τηλ.: 22510-43394. Fax: 22510-29333. E-mail: elenikarageorgiou@yahoo.com

ρό, βιώνεται ωστόσο κοινωνικά αλλά και σε ένα συμβολικό επίπεδο, σε ένα επίπεδο νοημάτων που «ξαναγράφουν» τη θέση του ατόμου στον κόσμο, με ένα διαφορετικό από ότι στο παρελθόν τρόπο.

Το παρόν άρθρο εξετάζει ψυχολογικές θεωρίες και έρευνες, καθώς και ανθρωπολογικές αναλύσεις γύρω από τη διάδοση του ιού HIV και του AIDS στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, με στόχο τη διερεύνηση των συνδέσεων που ανακύπτουν μεταξύ των κοινωνικών και πολιτισμικών σημασιών και των προσωπικών νοημάτων με τα οποία είναι φορτισμένη η νόσος του AIDS. Επιδιώκει δε, να φωτίσει πώς αυτές οι σημασίες και τα νοήματα επηρεάζουν τον τρόπο που βιώνεται η διάγνωση και εμπειρία του AIDS από το άτομο. Θα συζητηθεί, στο ίδιο πλαίσιο, ο αντίκτυπος της διάγνωσης ως ένα τραυματικό γεγονός που πυροδοτεί τη διαδικασία αναπροσδιορισμού της θέσης του ατόμου, αλλά και μιας συγκεκριμένης ομάδας πληθυσμού, των ομοφυλόφιλων αντρών, στον κόσμο. Η διαδικασία αυτή καλεί τελικά για την καλλιέργεια ενός πολιτικού λόγου, μέσα από τον οποίο τα άτομα θα μπορούν να αντλήσουν νοήματα που θα εξαλείψουν το στίγμα και θα διατηρήσουν το αίσημα της προσωπικής τους αξίας.

Η προσέγγιση που υιοθετείται είναι κονστρουκτιβιστική, καθώς διερευνά την πολιτισμική κατασκευή των νοημάτων γύρω από το AIDS και φαινομενολογική κατά το ότι επικεντρώνεται στον τρόπο που τα ίδια τα υποκείμενα αντιλαμβάνονται και διαχειρίζονται τα νοήματα αυτά γύρω από τη νόσο. Για την κατανόηση του μηχανισμού που εκκινεί τη διαδικασία παραγωγής αυτών των νοημάτων, χρησιμοποιείται η Θεωρία των Υποθέσεων για τον Κόσμο (Assumptive World Theory) της Janoff-Bulman (1992) και η Θεωρία της Προδοσίας του Τραύματος (Betrayal Trauma Theory) της Freyd (1999). Παράλληλα, το άρθρο διαπνέει ένας σαφής προσανατολισμός στην κατάρτιση της σύνδεσης ανάμεσα στον προσωπικό και πολιτικό χαρακτήρα της αντίδρασης απέναντι στη διάγνωση, που αντλεί από τη θεωρία της κοινωνικής κατασκευής και υπογραμμίζει τη σημασία του Λόγου (discourse) στην οργάνωση, αλλά και αμφισβήτηση της ετεροκανονικής κοινωνικής πραγματικότητας.

Στο άρθρο δεν αναλύεται διεξοδικά ο αντίκτυπος της διάγνωσης σε άλλες ομάδες πληθυσμού, όπως οι πόρνες ή οι χρήστες ναρκωτικών, αν και σε διαφορετικές κοινωνικοπολιτικές συνθήκες αυτές οι ομάδες ταυτοποιούνται επίσης ως οι κατεχοχίν φορείς της νόσου (Mawar, Sahay, Pandit, & Mahajan, 2004). Η ομάδα των ομοφυλόφιλων αντρών επιλέχθηκε καθώς έχει να επιδείξει διεθνώς ένα ενδιαφέρον παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο μια ομάδα μπορεί, μέσω μιας διαδικασίας ενδυνάμωσης, να οργανωθεί και να ορθώσει ένα δυναμικό λόγο αντίστασης απέναντι στις κυρίαρχες κοινωνικές αναπαραστάσεις γύρω από τη συγκεκριμένη νόσο (Schenk & Singh, 2012. Myrick, 1996).

Η έννοια της ενδυνάμωσης αναπτύχθηκε στον τομέα της υγείας τις τελευταίες δεκαετίες, προκειμένου να καλύψει μια σειρά από οργανωμένες αντιδράσεις ομάδων πασχόντων, που αποφάσισαν να διεκδικήσουν περισσότερα δικαιώματα και ένα πιο δυναμικό ρόλο στη διαχείριση του σώματος και της νόσου τους (Lau, 2002). Οι αντιδράσεις αυτές εκκινούν από τα αιτήματα της συμμετοχής στις αποφάσεις, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης γύρω από τη νόσο και της σύναψης ενός συμβολαίου συνεργασίας με τους θεράποντες ιατρούς (Coulter, Entwistle, & Gilbert, 1999) και φτάνουν σε ορισμένες περιπτώσεις μέχρι την πλήρη αμφισβήτηση του βιοϊατρικού μοντέλου προσέγγισης ορισμένων παθήσεων (Corrigan, 2002). Ο πολιτικός λόγος που αναπτύσσεται γύρω από το AIDS από την κοινότητα των ομοφυλόφιλων αντρών, αποτελεί σε αυτό το πλαίσιο, μια δυναμική προσπάθεια ανατροπής του κυρίαρχου ετεροκανονικού μοντέλου θέασης της νόσου και της έννοιας της πρόληψης, που εστιάζει στην εξάλειψη των διακρίσεων και στην υποστήριξη του δικαιώματος για απενοχοποίηση της ελεύθερης σεξουαλικής έκφρασης.

2. Συμβολισμοί γύρω από τον ιό HIV και το AIDS

Οι ερμηνείες, οι μεταφορές και οι συμβολισμοί γύρω από το σώμα, την αρρώστια και την υγεία,

επιηρεάζουν δραματικά τη στάση των ανθρώπων απέναντι σε αυτές τις διαδικασίες (Radley, 2009), ενώ το AIDS αποτελεί, σε αυτό το πλαίσιο μελέτης, ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι κατασκευάζουν πολλαπλές, παράλληλες ερμηνείες της υγείας και της ασθένειας, που έχουν καταλυτικό ρόλο σε επίπεδο στάσεων και συμπεριφορών γύρω από τη νόσο, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο (Goodwin, 2004).

Όπως η Sontag (1993) τονίζει, οι ασθένειες που η κοινωνία θεωρεί πιο τρομαχτικές δεν είναι απαραίτητα αυτές που έχουν τη μεγαλύτερη εξάπλωση ούτε οι πλέον θανάσιμες, αλλά εκείνες που θεωρείται ότι αποστερούν από τα υποκείμενα την ανθρωπινή τους υπόσταση. Για τη συγγραφέα, το AIDS –ο στιγματισμός του οποίου υποκατέστησε τη δαιμονοποίηση του καρκίνου κατά τις προηγούμενες δεκαετίες– συνδυάζει δύο από τις πιο ισχυρές μεταφορές που σχετίζονται με την αρρώστια, αυτές (α) της αντίληψης της αρρώστιας ως εισβολής και (β) της μετάδοσής της μέσω μιας μόλυνσης. Μέσω αυτών των μεταφορών δημιουργούνται, σύμφωνα με τη Sontag (1993), οι συνθήκες για την εκ νέου ανάδυση ενός γνώριμου θέματος σε σχέση με τις ασθένειες, εκείνου της προσέγγισης της νόσου ως τιμωρίας.

Σύμφωνα με τις Fee και Krieger (1993), το AIDS περιγράφηκε πράγματι αρχικά ως μια ξαφνική, θανάσιμη, μεταδοτική ασθένεια που αφορούσε πρωτίστως μια ειδική ομάδα πληθυσμού, τους ομοφυλόφιλους άντρες. Οι περιγραφές της «έκλυτης», «εξωτικής» ζωής τους τροφοδοτούσαν τη λαϊκή φαντασία με ερμηνείες για τα πιθανά αίτια της μόλυνσης, που περιστρέφονταν γύρω από συμπεριφορές όπως η ακολασία, η χρήση ναρκωτικών και το πρωκτικό σεξ. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε, το AIDS έγινε αντιληπτό ως τιμωρία για τον ασθενή, ενώ άλλες ομάδες πληθυσμού, όπως τα παιδιά, οι αιμοφιλικό και οι ετεροφυλόφιλες γυναίκες θεωρήθηκαν τα αθώα θύματα της νόσου.

Όπως και η Joffe (2009) υπογραμμίζει χαρακτηριστικά, ένα από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία της περιγραφής της «κρίσης» που συνιστά το AIDS, αποτελεί η άμεση σύνδεση που έχει χαρα-

χθεί ανάμεσα στη νόσο και την ομοφυλοφιλία. Ενδεικτική σε αυτό το επίπεδο, είναι η έρευνα των Herek και Capitano (1993) που έδειξε ότι το 46,2% ενός τυχαίου δείγματος Αμερικανών θεωρούσαν πως δύο ομοφυλόφιλοι άντρες, χωρίς να αποτελούν φορείς του ιού HIV, μπορούν να μεταδώσουν μεταξύ τους τη νόσο του AIDS κατά τη διάρκεια της ερωτικής πράξης.

Σε αυτό το πλαίσιο σκέψης, εφόσον το AIDS δεν εμφανίζεται τυχαία, όπως συμβαίνει με τον καρκίνο, το να νοσεί κάποιος από αυτό, τον καθιστά υπαίτιο και ένοχο, με αποτέλεσμα να πρέπει να υποστεί τις συνέπειες της συμπεριφοράς του.

Από την εμφάνισή του επομένως το AIDS θεωρήθηκε ελεγχόμενο, μέσα από κοινωνικές αναπαραστάσεις που το απέδιδαν σε συγκεκριμένες ταυτότητες και ομάδες υψηλού κινδύνου, αντί για συμπεριφορές που θα μπορούσε να εκδηλώσει ο καθένας. Τέτοιου είδους αναπαραστάσεις έχουν το πλεονέκτημα να καθιστούν τον κόσμο ελεγχόμενο, με το να συνδέουν τις μαζικές απειλές με συγκεκριμένες ομάδες, επιτρέποντας όσους δεν ταυτίζονται μαζί τους να αποστασιοποιούνται από την απειλή (Joffe, 2009). Με αυτό τον τρόπο η κοινωνία μοιάζει να επιδιώκει ψυχολογικά τη διατήρηση μιας αίσθησης ελέγχου απέναντι στον τρόπο που προκαλεί ο κίνδυνος μιας ανεξέλεγκτης νόσου αλλά και της ανεξέλεγκτης σεξουαλικότητας.

Όπως υποστηρίζει και η Πλεξουσάκη (2000, σελ. 110): «...σε διαφορετικές κοινωνίες μια, όχι πάντα η ίδια, ομάδα ταυτίζεται κατ' εξοχήν με την ασθένεια, έτσι ώστε το AIDS να γίνεται κατά περίπτωση η αρρώστια των «ομοφυλόφιλων», «των τοξικομανών», «των εκδιδόμενων γυναικών». Άρα η ιδιότητα «ασθενής του AIDS» συγκροτείται κοινωνικά ως μια διαφορά που άπτεται των ηθικών ιδιοτήτων του ατόμου που πάσχει».

Σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα αν και το AIDS αφορά στην πραγματικότητα ανθρώπους με πολύ διαφορετικά μεταξύ τους κοινωνικά χαρακτηριστικά και διαφορετικές ιστορίες ζωής, στην ελληνική κοινωνία η αρρώστια έχει συνδεθεί με τους ομοφυλόφιλους άντρες. Όπως και ο Γιαννακόπουλος (1998, σελ. 77) υποστηρίζει: «Η σεξουαλικότητα αυτή θεωρείται και βιώνεται ως

«παράνομη», παραβατική σε σχέση με τον κανόνα της αναπαραγωγικής ετεροφυλοφιλίας». Έτσι η ταμπέλα «ασθενής του AIDS» εγείρει πολύ ισχυρούς συνειρμούς γύρω από το «ύποπτο» παρελθόν του ατόμου που φέρει τη διάγνωση, το οποίο κρίνεται ως ηθικά αποκλίνον σε σχέση με τις κυρίαρχες αξίες.

Είναι επομένως φυσικό μια τόσο στιγματισμένη νόσος να συνοδεύεται από άκρα μυστικότητα και επισταμένες προσπάθειες για τη συγκάλυψη της, τόσο από τα ίδια τα άτομα που φέρουν τη διάγνωση και κινδυνεύουν να βρεθούν στο κοινωνικό περιθώριο με την αποκάλυψη, όσο και από τις ιατρικές υπηρεσίες που «θεραπεύουν» τη νόσο. Για την Πλεξουσάκη (2000), οι πρακτικές αυτές της απόκρυψης αποτελούν κομμάτι της μήσης στην εμπειρία του Άλλου, καθώς οι ασθενείς δημιουργούν ξεχωριστούς, παράλληλους κόσμους από εκείνους που ξέρουν και από εκείνους στους οποίους η αρρώστια αποκρύπτεται.

Σε αυτό το πλαίσιο, η εμφάνιση των συμπτωμάτων, ιδίως των σαρκωμάτων Καπόζι στο δέρμα, αποτελεί ένα σημαντικό σημείο στην πορεία της αρρώστιας, καθώς σηματοδοτεί την αναμέτρηση με τις προκαταλήψεις της κοινωνίας γύρω από τη νόσο.

Και για τη Sontag (1993), το AIDS έχει δημιουργήσει μια νέα αντίληψη της ασθένειας, σύμφωνα με την οποία ο ασθενής είναι άρρωστος από τη στιγμή που θα μολυνθεί, είτε έχει συμπτώματα είτε όχι και η οποία μπορεί να οδηγήσει ένα άτομο στο να χάσει τη δουλειά του, το σπίτι του και τη θέση του στην κοινωνία πολλά χρόνια πριν παρατηρήσει την οποιαδήποτε μεταβολή στην υγεία του.

Η Sontag υποστηρίζει τελικά ότι η κυρίαρχη μεταφορά με την οποία γίνεται κατανοητό το AIDS είναι αυτή της μαστίγας. Ενώ όμως η συγκεκριμένη μεταφορά στο παρελθόν χρησιμοποιούνταν για να περιγράψει την τιμωρία της κοινωνίας ή κάποιων ανήθικων πρακτικών της, στις μέρες μας έχει προσαρμοστεί ώστε να αποτελεί μια τιμωρία που επιβάλλεται σε μεμονωμένα άτομα ή «περιθωριακές» κοινωνικές ομάδες.

Το AIDS επομένως θεωρείται ότι επιτίθεται – ως ένα σύγχρονος άγγελος τιμωρός– σε μια «εκ-

φυλισμένη» ομάδα ανθρώπων, που έκτοτε μπαίνει σε μια μακρά, όχι μόνο σωματική, αλλά και ηθική ως επί το πλείστον δοκιμασία.

3. Το τραύμα της διάγνωσης και η καταστροφή του νοήματος

Σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής κατασκευής, η πραγματικότητα είναι ένα συμβολικό οικοδόμημα, ένα πλέγμα αναπαραστάσεων που δομεί τον κόσμο με τρόπο τέτοιο, ώστε να καθίσταται λιγότερο απειλητικός, περισσότερο προβλέψιμος για τον άνθρωπο και γι' αυτό το λόγο δυνατό να ελεγχθεί. Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας οργανώνει το χάος της ανθρωπίνης εμπειρίας και μειώνει το αρχέγονο άγχος που η επαφή μαζί του γεννά (Gergen, 1999).

Τι κατεύθυνση παίρνει συνήθως αυτή η οργάνωση; Σύμφωνα με τη Θεωρία των Υποθέσεων για τον Κόσμο της Janoff-Bulman (1992), στον πυρήνα των υποθέσεων που διατηρούν οι άνθρωποι για τον κόσμο βρίσκονται αφηρημένες πεποιθήσεις για τον εαυτό, τον εξωτερικό κόσμο και τη σχέση μεταξύ αυτών των δύο, οι οποίες καθοδηγούν τις καθημερινές σκέψεις και συμπεριφορές. Οι υποθέσεις αυτές είναι ιεραρχικά οργανωμένες, και οι πιο θεμελιώδεις πεποιθήσεις είναι πιο αφηρημένες και γενικές και περισσότερο διάχυτες σε εφαρμογή, αποτελώντας τα θεμέλια του συστήματος των κοινωνικών μας αναπαραστάσεων. Πρόκειται για υποθέσεις, για τις οποίες έχουμε την ελάχιστη επίγνωση και τις οποίες είναι λιγότερο πιθανό να αντικρούσουμε.

Μία από αυτές τις θεμελιώδεις υποθέσεις είναι ότι ο εαυτός έχει αξία. Η υπόθεση αυτή αφορά μια σφαιρική εκτίμηση του εαυτού, που σε γενικές γραμμές οδηγεί στην αντίληψη ότι ο εαυτός είναι καλός, ηθικός, ικανός και προστατευμένος από οτιδήποτε κακό. Επιπλέον, μια άλλη βασική υπόθεση που διατηρούν οι άνθρωποι, ειδικά στο δυτικό κόσμο, είναι ότι η δυστυχία δεν είναι τυχαία και αυθαίρετη, αλλά ότι υπάρχει μια σύνδεση ανάμεσα στο άτομο και το αποτέλεσμα, καθώς στον κόσμο σε γενικές γραμμές υπάρχει δικαιοσύνη.

Οι άνθρωποι έχουν την τάση να ταιριάζουν τα νέα δεδομένα στο οικοδόμημα των ήδη εγκατεστημένων πεποιθήσεών τους, παρά να τροποποιούν τις ήδη υπάρχουσες πεποιθήσεις. Τον περισσότερο καιρό τα αναπάντεχα συμβάντα που χαρακτηρίζουν την καθημερινή ζωή μπορούν να αφομοιωθούν από αυτό το σύστημα, ωστόσο κάποια άλλα γεγονότα είναι εξ ορισμού τόσο ισχυρά που δεν μπορούν να αγνοηθούν και έχουν τη δύναμη να κλονίσουν το οικοδόμημα των αναπαραστάσεων για τον εαυτό και τον κόσμο (Janoff-Bulman, 1992).

Η Freyd (1999) κατέδειξε επιπλέον, με την ανάπτυξη της θεωρίας της για την Προδοσία του Τραύματος, την τάση αφομοίωσης παρά αναπροσαρμογής του γνωστικού συστήματος στα νέα δεδομένα, ακόμη και αν αυτό σημαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις ότι θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια εκ μέρους των θυμάτων για να απωθήσουν το βίωμα της προδοσίας που υφίστανται από τους θύτες (σημαντικούς άλλους ή την κοινωνία στο σύνολό της), καθώς με αυτό τον τρόπο αποφεύγουν (σε ένα ασυνείδητο επίπεδο) τη ρήξη μαζί τους και την απώλεια του αισθήματος της ασφάλειας που η ένταξη σε μια σημαντική κοινωνική ομάδα συνεπάγεται.

Η διάγνωση ότι κάποιος πάσχει από μια σοβαρή ασθένεια και ειδικότερα ότι είναι φορέας του ιού HIV, λόγω των εξαιρετικά ισχυρών συμβολισμών που τη συνοδεύουν, οδηγεί τις περισσότερες φορές σε μια βίαιη κατάρρευση της κατασκευής ότι ο εαυτός είναι απρόσβλητος, ικανός να ανταπεξέρχεται στις δυσκολίες και ότι έχει αξία. Αυτή η στιγμή της αποδόμησης των προηγούμενων υποθέσεων του ατόμου για τον εαυτό έχει λοιπόν έναν αναπόφευκτο τραυματικό χαρακτήρα και καλεί το άτομο να την αντιμετωπίσει συμβολοποιώντας.

Σύμφωνα με τον Σταυρακάκη (2002), σε αυτό το σημείο της εξάρθρωσης των προηγούμενων κατασκευών υπάρχουν πάντοτε δύο δυνατές μορφές που μπορεί να πάρει η συμβολοποίηση. Πρώτον, μια φαντασιστική μορφή που θα προσπαθήσει να απωθήσει τα νέα δεδομένα και να απαλείψει άπαξ και διά παντός τη δομική τους αιτιότητα (στην περίπτωση του AIDS, επομένως, αυτή η

επιλογή οδηγεί στην άρνηση της ίδιας της διάγνωσης ότι κάποιος νοσεί). Δεύτερον, τη συνάρθρωση συμβολικών κατασκευών που θα εμπεριέχουν μια αναγνώριση των πραγματικών ορίων του συμβολικού και θα επιχειρούν να «θεσμοποιήσουν» συμβολικά την πραγματική έλλειψη, εν προκειμένω τη νόσο.

Η απώθηση της προδοσίας, ως λειτουργικός μηχανισμός άμυνας, όπως προτείνεται από τη Freyd (1999), έρχεται επιπλέον να δώσει μια ερμηνεία για το λόγο για τον οποίο το άτομο που λαμβάνει τη διάγνωση μπορεί ασυνείδητα να αποδέχεται τις κυρίαρχες αναπαραστάσεις και το στιγματισμό που τη συνοδεύουν, προκειμένου να μη διαταράξει ριζικά τη σχέση του με την «υγιή», ετεροκανονική κοινωνία, την οποία χρησιμοποιεί ως σημείο αναφοράς και πλαίσιο λήψης φροντίδας (DePrince & Freyd, 2002).

4. Η διαχείριση των συμβολισμών που συνδέονται με το AIDS από ομοφυλόφιλους άντρες που φέρουν τη διάγνωση

Ο αντίκτυπος του AIDS ξεπερνά, πράγματι, κατά πολύ τις κλινικές περιγραφές για την κατάσταση της υγείας των ατόμων που φέρουν τη διάγνωση, καθώς αποτελεί μια δραματική παραβίαση ορισμένων από τις πιο θεμελιώδεις υποθέσεις που είχαν πριν την εμφάνιση του ιού σε σχέση με την ευαλωτότητα των ιδίων και των οικείων τους απέναντι στο θάνατο, το λόγο για τον οποίο νόσησαν αλλά και την προσωπική τους αξία. Για τους ομοφυλόφιλους άντρες, ωστόσο, συνιστά επιπρόσθετα και ένα συλλογικό τραύμα, μια θλιβερή αναμέτρηση με την εμπειρία μαζικών θανάτων στην ομοφυλόφιλη κοινότητα, που περιγράφεται όπως έχει ήδη αναφερθεί με τον όρο «μάστιγα» και υποκρύπτει στο λόγο που αναπτύσσεται γύρω από αυτή μια σαφή ηθική καταδίκη και ένα διαχωρισμό από το «υγιές», «ετεροκανονικό» σκέλος της κοινωνίας.

Σε μια έρευνα (Courtenay-Quirk et al., 2006), που χρησιμοποίησε ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα από ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις με

οροθετικούς ομοφυλόφιλους άντρες βρέθηκε ότι αντιλήψεις που αποδέχονταν και αναπαρήγαγαν το στίγμα ήταν διάχυτες μέσα στην ίδια την κοινότητα των ομοφυλόφιλων και είχαν αρνητική επίδραση στην ψυχική υγεία των ατόμων που πάσχουν από AIDS. Το στίγμα συσχετιζόταν με υψηλά επίπεδα άγχους, κατάθλιψης, μοναξιάς, αμυντικών στρατηγικών αντιμετώπισης και την παρουσία αυτοκτονικού ιδεασμού, ενώ πολλοί συμμετέχοντες ανέφεραν ότι αισθάνονταν απομονωμένοι από την κοινότητα των ομοφυλόφιλων αντρών και ότι υφίσταντο διακρίσεις ακόμη και από οροθετικούς άντρες που υιοθετούσαν μια απορριπτική, αμυντική στάση απέναντι στην παρουσία της νόσου.

Οι Schmidt-Petersen και Ecklit το 1998, σε μια έρευνα που χρησιμοποιήθηκε ένα μικρό δείγμα οροθετικών ατόμων, βρήκαν αντίστοιχα ότι η διάγνωση του ιού HIV άλλαζε τις ζωές των συμμετεχόντων στη συντριπτική τους πλειοψηφία. Τα αισθήματα ενοχής ήταν από τα πλέον κοινά (σε ποσοστό που κυμαινόταν από 26% έως 47%), ενώ ένα άλλο σημαντικό εύρημα ήταν η έντονη παρουσία συμπτωμάτων μετατραυματικής διαταραχής, που συσχετιζόταν θετικά με τη χρήση αμυντικών μηχανισμών που αποβλέπουν στη ρύθμιση των συναισθημάτων. Η χρήση ανώριμων-νευρωτικών μηχανισμών συνδεόταν τέλος με την παρουσία, άγχους, διασχιστικών συμπτωμάτων και διαταραχών ύπνου στις κλίμακες που χρησιμοποιήθηκαν.

Ο Schwartzberg το 1993 πραγματοποίησε μια έρευνα με σκοπό να διερευνήσει ακριβώς τον τρόπο με τον οποίο οροθετικοί ομοφυλόφιλοι άντρες αποδίδουν νόημα στο AIDS και τη δική τους μόλυνση από τον ιό HIV. Η μεθοδολογία που ακολούθησε ήταν ποιοτική και βασίστηκε σε συνεντεύξεις με 19 άτομα, που είχαν διαγνωστεί ως οροθετικοί. Η προσέγγισή και η ανάλυση των δεδομένων των συνεντεύξεων που εφάρμοσε ο Schwartzberg ήταν φαινομενολογική και έδωσε τέσσερα γενικά πρότυπα αντιδράσεων απέναντι στη διάγνωση: το υψηλό νόημα, το αμυντικό νόημα, το κατεστραμμένο νόημα και το άσχετο νόημα.

Τα άτομα στην κατηγορία του υψηλού νοήματος, αντιμέτωπα με το αναμφισβήτητο γεγο-

νός της μόλυνσης, μπόρεσαν να μεταμορφώσουν αυτή την πληροφορία από απόγνωση σε πρόκληση, από «θανατική καταδίκη» σε μια ανανεωμένη εκτίμηση της ζωής που συνέδεαν με την πνευματική τους ανάπτυξη και την αίσθηση ότι ανήκουν κάπου.

Σε αντίθεση με αυτούς τους άντρες, κάποιοι άλλοι έδειχναν να χρησιμοποιούν επιφανειακά το λόγο περί προσωπικής ανάπτυξης. Παρόλο που πολλά από τα λεγόμενά τους ήταν παρόμοια με εκείνα της ομάδας του υψηλού νοήματος, αυτοί οι άντρες διέφεραν κατά το ότι μια κύρια, ακόμη και αποκηρυγμένη αναπαράσταση κυριαρχούσε στο λόγο τους και ήταν αυτή της μόλυνσης ως τιμωρίας. Επιπλέον, οι συνεντεύξεις αυτών των αντρών χαρακτηρίζονταν από ένα μεγάλο σύνολο ασυνεπών και αντιφατικών πληροφοριών, υποδηλώνοντας την ανάγκη να παρουσιάσουν μια εξιδανικευμένη εικόνα του εαυτού τους.

Για ορισμένους άλλους άντρες, ο συνδυασμός των απωλειών από το AIDS και της δικής τους μόλυνσης έμοιαζε να τους είχε αφήσει χωρίς ένα πλαίσιο κατανόησης του κόσμου. Αυτοί οι άντρες παρουσιάζονταν ως μπερδεμένοι, πικραμένοι, μελαγχολικοί, ενώ οι κυρίαρχες αναπαραστάσεις τους ήταν η απομόνωση και η απώλεια.

Τέλος, για ορισμένους άντρες το AIDS είχε ελάχιστη επίδραση στην εικόνα του εαυτού ή στην κοσμοθεωρία τους. Απέρριπταν κάθε ταυτοποίηση με τον ιό, διαχωρίζοντας τη μόλυνση, ώστε να μην αποτελεί ένα κύριο συστατικό της ταυτότητάς τους. Παρ' όλη την εξάρτησή τους από τους αμυντικούς μηχανισμούς της άρνησης και της απώθησης στην επαφή τους με το πραγματικό, οι άντρες αυτοί εμφανίζονταν λειτουργικοί και τα έβγαζαν πέρα καλά, χωρίς να βασανίζονται από άγχος ή κατάθλιψη.

Ανάλογα με τα δεδομένα που αφορούσαν την ομάδα του επιφανειακού νοήματος, είναι τα ευρήματα από τις αναλύσεις των συνεντεύξεων με οροθετικούς ομοφυλόφιλους άντρες που παρουσιάζονται από την Πλεξουσάκη (2000). Η συγγραφέας υπογραμμίζει την αδυναμία εύρεσης διαφορετικών θεμάτων πλην της «αμαρτίας» και της «ευθύνης», διευκρινίζοντας ότι δεν υπήρχαν

εναλλακτικές ερμηνείες πλην εκείνης του «ηθικά κακού» στην έρευνά της. Οι περισσότερο παραδοσιακές ερμηνείες προέβαλλαν ένα λόγο για το «θεό», ενώ οι πιο μοντέρνες ένα λόγο για τη «φύση» ή την «ψυχολογική σύγκρουση».

«Όλες ωστόσο, ανάγονταν τελικά στην παράβαση και την τιμωρία συνιστώντας μια ηθική κρίση για το πρόσωπο» (σελ. 123) και οδηγούσαν σε «μια επανεκτίμηση της προηγούμενης ερωτικής ζωής αλλά και του γενικότερου τρόπου ζωής, την κατασκευή ενός καινούριου εαυτού» (σελ.125).

Η Πλεξουσάκη ερμηνεύει το εύρημα της μίας μόνο διάστασης που ακολουθεί η προσπάθεια απόδοσης νοήματος στην εμπειρία, ως αποτέλεσμα της ανυπαρξίας άλλων διαθέσιμων ερμηνειών στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο, το οποίο μοιάζει να είναι πραγματικότητα στην ελληνική τουλάχιστον κοινωνία.

5. «Το προσωπικό είναι πολιτικό»

Στη μελέτη του Schwartzberg για το προσωπικό νόημα που λαμβάνει η διάγνωση του AIDS σε ομοφυλόφιλους άντρες υπήρχε μια ομάδα που φαινόταν να έχει απορροφηθεί σε μια διαδικασία άλυτου πένθους, λόγω της απώλειας του προηγούμενου πλαισίου κατανόησης της θέσης τους μέσα στον κόσμο.

Οι πολλαπλές απώλειες και ο θυμός γι' αυτές τις απώλειες αποτελούν θέματα που αναδύονται επανειλημμένα, όταν διερευνά κανείς το λόγο των ομοφυλόφιλων αντρών που πάσχουν από τη νόσο.

Ο Walt Odets (1994) περιγράφει σχετικά ότι κατά την περίοδο της έξαρσης των κρουσμάτων των θανάτων λόγω του AIDS μερικοί ομοφυλόφιλοι άντρες είχαν την επιθυμία να μην επιβιώσουν. Οι λόγοι που ο Odets επικαλείται γι' αυτή την τάση ήταν η κατάθλιψη, το άγχος, η ενοχή (για τη μη μόλυνση και απέναντι σε όσους δεν επέζησαν της επιδημίας), αισθήματα κενότητας και απώλειας, η μοναξιά, η απώλεια των κοινωνικών δεσμών και ο φόβος για ένα μέλλον που προμηνυόταν εξίσου δυσόιωνο.

Ο Crimp (1989) επισημαίνει επίσης την αμφιθυμία που βίωναν πολλοί ομοφυλόφιλοι άντρες

εκείνη την περίοδο σε σχέση με το ερωτικό τους παρελθόν. Το συναίσθημα αυτό είχε πολλές διαστάσεις. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις συνδεόταν με τη ντροπή σε σχέση με την ανάγκη για αλλαγή σε σεξουαλικές πρακτικές και την ανάγκη για σκέψη πάνω στο σεξ με όρους προστασίας και όχι απόλαυσης (μέσω της προώθησης του ερωτικού μοντέλου των μονογαμικών σχέσεων, της προβολής της πρακτικής της αποχής και της αναγκαιότητας της χρήσης προφυλακτικών). Παράλληλα, οι νεαροί ομοφυλόφιλοι άντρες που βρίσκονταν σε διαδικασία να αποδεχτούν την ερωτική τους ταυτότητα βίωναν απογοήτευση και θυμό ως προς την απώλεια της ευκαιρίας για ανέμελο έρωτα.

Για τον Crimp, ωστόσο, όπως και για ορισμένους ακόμη θεωρητικούς γύρω από το πένθος και την απώλεια που σχετίζεται με το AIDS, η αντίσταση στη νόσο δεν οφείλεται αποκλειστικά στη φαντασίωση και στο αίτημα για αντικατάσταση της απόλαυσης με την επιδίωξη της απόλυτης ασφάλειας στο σεξ, αλλά πρόκειται πρωτίστως για την αντίσταση στις κανονικοποιητικές τεχνολογίες της εξουσίας που αρνούνται στους ομοφυλόφιλους την ανθρώπινη ιδιότητα και κατασκευάζουν την ομοφυλοφιλία ως αντικείμενο κοινωνικής αποστροφής (Crimp, 1989).

Στο ίδιο πλαίσιο σκέψης, οι Monteiro, Vilella και Knauth (2012) υπογραμμίζουν το έλλειμμα πολλών σύγχρονων ερευνών στο να προσεγγίσουν το στίγμα ως μια δυναμική κοινωνική διαδικασία που αναπαράγεται αυτόνομα, ανεξάρτητα από τα άτομα που συνήθως εμφανίζονται ως τα θύματα αυτής της διαδικασίας. Για τον παραπάνω λόγο προτείνουν την ανάλυση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ μακρο- και μικρο- κοινωνικών δομών, που συντελούν στην παραγωγή μηχανισμών αποκλεισμού συγκεκριμένων ατόμων και ομάδων, με αποτέλεσμα να καθίστανται πιο ευάλωτοι. Όπως και η Joffe (2009) υπογραμμίζει, οι συσχετισμοί δύναμης είναι αυτοί που διαμορφώνουν τις κυρίαρχες αναπαραστάσεις, αλλά και τις αναπαραστάσεις αντίστασης απέναντι στις πρώτες, ενώ δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς μέχρι σήμερα. Μηχανισμοί αντιμετώπισης, όπως η ενεργός συμμετοχή σε ομάδες ακτιβισμού, μπορούν

να ιδωθούν ως μορφές αντίστασης απέναντι στις κυρίαρχες κοινωνικές αναπαραστάσεις γύρω από το AIDS.

Η κοινότητα των ομοφυλόφιλων αντρών και γυναικών άρχισε πράγματι να μάχεται πολύ νωρίς την αρχικά δημοφιλή προσέγγιση του AIDS ως τιμωρία που αφορούσε τις ερωτικές τους επιλογές (Fee & Krieger, 1993). Στην Αμερική ιδιαίτερα, όπου οι κυρίαρχες συντηρητικές ιδεολογίες είχαν την τάση να περιθωριοποιούν τους ομοφυλόφιλους στο όνομα των «οικογενειακών αξιών» και «του αμερικάνικου τρόπου ζωής», η πολιτική κοινότητα των ομοφυλοφίλων, που άρχισε να διαμορφώνεται ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, αμφισβήτησε το αποκλειστικό δικαίωμα των επιστημόνων να ορίζουν τη νόσο, να σχεδιάζουν την έρευνα και να καταθέτουν προτάσεις για τη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής γύρω από το ζήτημα (Treichler, 1987).

Στο ίδιο μήκος κύματος η Ann Cvetkovich το 2003, με αναφορά στις δράσεις της οργάνωσης "ACT UP" της Νέας Υόρκης, φωτίζει την πολιτική διάσταση του τραύματος στο πεδίο της πολιτικής του AIDS. Η Cvetkovich, εξερευνώντας τις συναισθηματικές δυναμικές του πένθους στον ακτιβισμό, και διερευνώντας το σεξ, το ρομαντισμό και τη φιλία μέσα στην οργάνωση "ACT UP", καθώς και τις εντάσεις και τις πολιτικές διαμάχες και διαφωνίες, υποστήριξε με σθένος τον ακτιβισμό ως ένα τρόπο να ξεπεράσει κανείς το τραύμα του AIDS.

Στην Ευρώπη, ένα ενδιαφέρον παράδειγμα ακτιβισμού αποτελεί η οργάνωση "Poz & Proud" στην Ολλανδία, όπου μέσω της ηλεκτρονικής δικτύωσης της ομάδας των ομοφυλόφιλων αντρών, τα τελευταία χρόνια γίνεται μια συστηματική προσπάθεια άρθρωσης ενός διαφορετικού λόγου, πλην του ηγεμονικού, ο οποίος στρέφεται γύρω από την έννοια της προστασίας από τη «μάστιγα» του AIDS (Schenk & Singh, 2012). Η έμφαση εδώ δίνεται στις έννοιες της απόλαυσης και των δικαιωμάτων στη σεξουαλική και ψυχική υγεία, όπως και στη συναισθηματική ευεξία των μελών της κοινότητας, έννοιες που μπορούν να κινητοποιήσουν πολύ πιο δυναμικές και απενοχοποιημένες διαδικασίες και παρεμβάσεις που μάχονται τις διακρίσεις.

6. Συμπέρασμα

Η βασική μεταφορά που συνδέεται με το AIDS είναι η περιγραφή της νόσου ως μιας «μάστιγας», ως το έμβλημα της καταστροφής και της δυστυχίας. Μέσα από αυτό το χαρακτηρισμό, απορρέουν αντιλήψεις για τα αίτια της νόσου, ως τιμωρίας.

Η διάγνωση της νόσου επομένως συνιστά μια μέγιστη ηθική κρίση, ένα τραύμα που ακυρώνει βίαια τις προηγούμενες κατασκευές που έφερε το άτομο που τώρα νοσεί και το οποίο μέχρι πρότινος πίστευε στην προσωπική του αξία καθώς και στη μη ευαλωτότητά του απέναντι στο θάνατο. Συνιστά επίσης το σημείο μηδέν για την έναρξη μιας διαδικασίας αναζήτησης ενός νέου νοήματος, που να περιλαμβάνει την «πραγματικότητα» της νόσου. Ο στιγματισμός, η περιθωριοποίηση και η αποστροφή της «ετεροκανονικής» κοινωνίας απέναντι στις ομάδες που πληθυσμού που έχει συνδέσει με τη νόσο, οδηγούν τις περισσότερες φορές στην εσωτερίκευση της ηθικής καταδίκης και στην προσπάθεια κατασκευής ενός νέου, ηθικά αναγεννημένου εαυτού που αποκηρύσσει το ακόλαστο παρελθόν του.

Απέναντι σε αυτή την τάση, που συντηρεί το φόβο, τη σιωπή και την καταπίεση της διαφορετικότητας αρθρώνεται στις μέρες μας ένας πολιτικός λόγος που χρησιμοποιεί το τραύμα ως καταλύτη για το ξεπέρασμα των ψευδαισθήσεων, τη διεκδίκηση της αξιοπρέπειας και την ενδυνάμωση των θυμάτων.

Βιβλιογραφία

- Alonzo, A.A., & Reynolds, N.R. (1995). Stigma, HIV and AIDS: An exploration and elaboration of a stigma trajectory. *Social Science and Medicine*, 41(3), 303-315.
- Anderson, E.H., & Spencer, M.H. (2002). Cognitive Representations of AIDS: A Phenomenological Study. *Qualitative Health Research*, 12(10), 1338-1352.
- Corrigan, P. W. (2002). Empowerment and Serious Mental Illness: Treatment Partnerships and

- Community Opportunities. *Psychiatric Quarterly*, 73(3), 217-228.
- Coulter, A., Entwistle, V., & Gilbert, D. (1999). Sharing decisions with patients: is the information good enough? *Behavioral Medicine Journal*, 318, 318-22.
- Courtenay-Quirk, C., Wolitski, R. J., Parsons, J. T., Gomez, C. A., & the Seropositive Urban Men's Study Team (2006). Is HIV/AIDS stigma dividing the gay community? Perceptions of HIV-positive men who have sex with men. *AIDS Education and Prevention*, 18(1), 56-67.
- Crimp, D. (1989). Morning and Militancy. *October*, 51, 3-18.
- Cvetkovich, A. (2003). *An archive of feelings: trauma, sexuality, and lesbian public culture*. New York: Duke University Press.
- DePrince, A.P., & Freyd, J.J. (2002). The harm of trauma: Pathological fear, shattered assumptions or betrayal? In J. Kauffman (Ed.), *Loss of the Assumptive World: a theory of traumatic loss* (pp. 71-82). New York: Brunner-Routledge.
- Γιαννακόπουλος, Κ. (1998). Πολιτικές σεξουαλικότητας και υγείας την εποχή του AIDS. *Σύγχρονα Θέματα*, 66, 76-86.
- Fee, E., & Krieger, N. (1993). Thinking and Rethinking AIDS: Implications for Health Policy. *International Journal of Health Services*, 23, 323-346.
- Freyd, J.J. (1999). Blind to betrayal: New perspectives on memory for trauma. *The Harvard Mental Health Letter*, 15(12), 4-6.
- Gergen, K. (1999). *An Invitation to Social Construction*. London: Sage.
- Goodwina, R., Kwiatkowskab, A., Realoc A., Kozlovad, A., Nguyen Luue, A.N., & Nizharadzef, G. (2004). Social representations of HIV/AIDS in five central European and eastern European countries: a multidimensional analysis. *AIDS Care: Psychological and Socio-medical Aspects of AIDS/HIV*, 16(6), 669-680.
- Herek, G. M., & Capitano, J. P. (1993). Public reactions to AIDS in the United States: A second decade of stigma. *American Journal of Public Health*, 83(4), 574-577.
- Janoff-Bulman, R. (1992). *Shattered Assumptions: Towards a new psychology of trauma*. New York: Free Press.
- Joffe, H. (2009). *Social representations of AIDS: towards encompassing issues of power*. Available at: <http://eprints.lse.ac.uk/24974/> in LSE Research Online.
- Lau, D.H. (2002). Patient empowerment - a patient-centred approach to improve care. *Hong Kong Medical Journal*, 8(5), 372-374.
- Lawson, E., Gardezi, F., Calzavara, L., Husbands, D., Myers, T., & Tharao, W. T. (2006). *HIV/AIDS Stigma, denial, fear and discrimination. Experiences and responses from people from African and Caribbean communities in Toronto*. Toronto: The HIV Social, Behavioural and Epidemiological Studies Unit Department of Public Health Sciences, Faculty of Medicine, University of Toronto.
- Mawar, N., Sahay, S., Pandit, A., & Mahajan, U. (2004). The third phase of HIV pandemic: Social consequences of HIV/AIDS. *Indian Journal of Medical Research*, 122, 471-484.
- Monteiro, S., Villela, W.V., & Knauth, D. (2012). Discrimination, stigma, and AIDS: a review of academic literature produced in Brazil (2005-2010). *Cad. Sa de P blica, Rio de Janeiro*, 28(1), 170-176.
- Myrick, (1996). *AIDS, communication and empowerment: Gay male identity and the politics*. New York: Harrington Park Press.
- Odets, W. (1994). AIDS Education and Harm Reduction for Gay Men: Psychological Approaches for the 21st Century. *AIDS & Public Policy Journal*, 9(1), 1-15.
- Parker, A., & Aggleton, P. (2002). *HIV/AIDS-related stigma and discrimination: A conceptual framework and an agenda for action*. Birmingham: The Population Council.
- Πλεξουσάκη, Ε. (2000). Η διαχείριση της ετερότητας. Αφηγήσεις για το AIDS. Στο Π. Καυταντζόγλου & Μ. Πετρονώτη (επιμ.), *Όρια και περιθώρια. Εντάξεις και αποκλεισμοί* (σσ. 109-129). Αθήνα: ΕΚΚΕ.
- Radley, A., (2009). *Works of Illness: narrative, picturing and the social response to serious disease*. Ashby de la Zouch: InkerMen Press.
- Schenk, L. & Singh, G. (2012). Bringing sexy back into gay men's community empowerment for HIV prevention, care and support: The Poz & Proud approach. *Digital Culture and Education*, 4(2), 18-42.
- Schmidt-Pedersen, S., & Ecklit A. (1998). Traumatization, psychological defense style, coping, symptomatology, and social support in HIV-positive: A pilot study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 39, 55-60.
- Schwartzberg, S.S. (1993). Struggling for meaning:

- How HIV-positive gay men make sense of AIDS. *Professional Psychology: Research and Practice*, 24, 583-490.
- Sontag, S. (1993). *Η νόσος ως μεταφορά. Το AIDS και οι μεταφορές του*. Αθήνα: Ύψιλον.
- Σταυρακάκης, Γ. (2008). *Ο Λακάν και το πολιτικό*. Αθήνα: Ψυχογίος.
- Treichler, P.A. (1987). AIDS, Homophobia, and Biomedical Discourse: An Epidemic of Signification. *Cultural Studies*, 1, 263-305.

Trauma associated with AIDS: Approaches of the personal, social and political meanings posed by the spreading of the HIV infection in the gay community

ELENI KARAGEORGIU¹

ABSTRACT

The current article is based in psychological theories and researches and some anthropological approaches about the spreading of the HIV infection and AIDS in current west societies, in order to investigate the connections between the social and cultural representations and the personal meanings with which the disease is associated. It attempts to highlight how these meanings affect the way by which the person experiences the diagnosis of AIDS. A constructionist and phenomenological approach is used in order to discuss the impact of the diagnosis as a traumatic event that stigmatizes the personal identity and sets forth a process of re-evaluation of the personal position and the position of the gay community to the world. In contrast to the dominant trend to assimilate the stigma and the perception of the disease as a punishment, which maintains the fear, the silence and the repression of the diversity, a political discourse that is developing internationally is presented, which views the trauma of AIDS as a catalyst for the empowerment of the victims.

Keywords: AIDS, HIV, Gay community, Trauma, Stigma, Empowerment.

1. *Address:* MS.s. in Clinical and Social Psychology, Aristotle University of Thessaloniki, M.A. in Social Anthropology and History, University of the Aegean. Xenofontos 6, 81100 Mytilene. Tel.: +30 22510-43394. Fax: +30 22510-29333. E-mail: elenikarageorgiou@yahoo.com